

НЕОЛОГІЗМИ ЯК ЛІНГВО-КОГНІТИВНЕ УТВОРЕННЯ

Котенко А. М., студ. гр. ПР-92

Мова є ознакою відмінності однієї нації від іншої. Мова – це характер народу. В ній відображено його національні звичаї, побут, традиції. Мова – це також певною мірою історія народу.

Когнітологія є комплексною наукою, що об'єднує різні галузі знання – психологію, лінгвістику, антропологію, філософію, фізіологію, теорію штучного інтелекту, загальна мета яких – осягнути природу і функціонування людського розуму.

Щодо когнітивної лінгвістики, то це мовознавчий напрям, який розглядає функціонування мови як різновид пізнавальної діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджує через мовні явища.

Лінгвокультурологічний підхід до дослідження нових лексичних одиниць дозволяє визначити, як в них втілюються елементи культури, нові реалії, важливі у процесі міжкультурної комунікації.

Когнітивний підхід у лінгвістиці належить до класу функціональних підходів. Інакше кажучи, він є пояснювальним підходом і намагається не тільки зареєструвати мовні явища, але й пояснити чому вони реалізуються саме так, а не інакше. Цей підхід актуальний для неологізмів, що мають ускладнену словотворчу структуру (складні, похідні слова).

Неологізм – 1) новостворений термін, слово або фраза, що перебуває в процесі входження в загальне використання і ще не включена до державної та загальнонавчальної мови; 2) категорія історично змінна, один з розрядів пасивного словника, тобто це одиниці, які ще не встигла ввійти (або вже не ввійдуть, оскільки, виникнувши, майже відразу ж і звикли) до активного слововжитку.

Лексичний склад мови – його найбільш рухлива частина. Будь-яке нове слово має якість неологізму, тобто тимчасову конотацію новизни, поки колективна мовна свідомість реагує на нього як на нове. З урахуванням способу створення, неологізми підрозділяються на: 1) фонологічні (тобто штучно створювані конфігурації звуків); 2) запозичення; 3) семантичні (нові значення відомих слів); 4) синтаксичні (створювані шляхом комбінації знаків, що існують у мові – словотворення, словосполучення).

При утворенні неологізмів найчастіше використовуються вже наявні в мові способи номінації: або внутрішні (афіксація,

словоскладання, абревіація, семантична деривація, конверсія та ін.), або зовнішні (запозичення).

Деривація неологізмів за допомогою префіксів і суфіксів є одним з найбільш продуктивних способів в англійській мові.

Прикладом утворення неологізмів шляхом афіксації є слова типу: *iconize* (from: *icon* – a window on a video display terminal) – reduce to a small symbol or graphic; *lookism* (from *look*) – prejudice or discrimination on the grounds of a person's appearance; *Brendalism* (Брендалізм) – завішування фасадів міських будівель потворними рекламними постерами.

Цікавим утворенням є неологізм *Blimp* – вигадане ім'я, створене карикатуристом Лоу для позначення грубого, самовдоволеного, ультраконсервативного полковника англійської армії. Звідси й виник прикметник *blimpish*.

Цілий ряд неологізмів були утворені шляхом стягнення (усічення): *motor + hotel = motel* (мотель, готель для автотуристів, що передбачає зупинку на одну ніч чи навіть декілька годин); *fog + smoke = smog* (смог або дуже густий туман); *bag + aggravation = baggravation*; *big + eye + d = big-eyed*; *campus + police = campos*; *afflicted + deformed = deflected*; *fantastic + fabulous = fantabulos*.

Власне словоскладання поширене серед неологізмів: *shareowner* (a person who owns shares) – "співвласник акцій" (пряма номінація слова *share* – акція); *street fighter* (a tough combative person) – "забіяка" (образна асоціація зі словом *street* – вулиця); *style-counselor* (an arbiter of or adviser on what is currently fashionable – "радник /порадник / консультант" (пряма номінація).

Ще одним способом утворення нових слів є конверсія, наприклад: *to carpool* від *carpool* – керування автомобілем по черзі.

Запозичення з інших мов зустрічаються в таких випадках, коли разом із предметом або поняттям запозичується і його назва.

Отже, причиною виникнення неологізмів є поява нових соціально-економічних реалій, відкриття в галузі науки і техніки, досягнення у сфері культури, а когнітивний напрям мовознавства дозволяє з'ясувати ментальне підґрунтя нових явищ та реалій.

Наук. кер. – Баранова С. В., канд. філол. наук, доц.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 45-46.